

Meelifters (II)

Joep zit in het derde leerjaar havo of vwo. Hij moest voor Natuurkunde een huiswerkopdracht maken, samen met vijf klasgenoten. Een groepsopdracht dus: maak een constructie zodat een ei van grote hoogte tot op de harde grond kan zweven zonder te breken. Tevens moest de groep daarover een natuurkundig verslag schrijven. Het lukte wonderwel en de groep werd beloond met het cijfer 8,3. Maar een van de groepsleden vond het onrechtvaardig dat ze alle zes hetzelfde cijfer kregen. De leraar stemde ermee in dat het groeps cijfer (6x 8,3) intern verdeeld werd. Met overgrote meerderheid werd besloten dat Joep een vier en de overigen een negen verdienden. En deze individuele scores werden dus door de leraar in zijn cijferboekje opgetekend. Kan dat zomaar, klaagt de gedupeerde leerling op Scholieren.com (31/5/2010).¹

De bevoegdheid om geleverde prestaties te beoordelen en cijfers te geven berust uitsluitend bij de leraar. Hij (zij) mag de uitoefening van die bevoegdheid niet zomaar aan de leerlingen overlaten. Anderzijds moet hij bij groepsopdrachten meeliftgedrag bestrijden.² Er is dus iets voor te zeggen dat hij ter identificering van eventueel meeliftgedrag twee veiligheden inbouwt:

- een handtekening waarmee ieder van de groepsleden verklaart dat hij of zij in redelijke mate geparticipeerd heeft in de uitvoering van de groepsopdracht; en
- een formulier waarop ieder afzonderlijk groeps lid de participatiegraad van elk van de overige groeps genoten op enige relevante criteria beoordeelt (iedere beoordelaar vult een eigen formulier in).

Deze beoordelingen kunnen tot een ernstig vermoeden van meeliftgedrag leiden, mits aan twee voorwaarden is voldaan. In de eerste plaats moeten de beoordelaars geen persoonlijk belang bij de uitkomst hebben. In onze casus is aan deze voorwaarde geenszins voldaan: door Joeps participatie negatief te beoordelen, kunnen de overige groeps genoten een hoger cijfer verwerven, - hoger zelfs dan het groeps cijfer! De tweede voorwaarde is dat groeps leden enigermate beschermd worden tegen subjectieve (of zelfs kwaadaardige) vooringenomenheid van hun groeps genoten. De beslisprocedure in onze casus heeft veel weg van een schervengericht waardoor een onschuldig groeps lid ernstig gedupeerd kan worden, zonder zich ertegen te kunnen verdedigen.

Volgens mij doet de leraar er daarom beter aan als beslisregel te nemen dat ieder groeps lid in principe het groeps cijfer krijgt, maar dat een ernstig vermoeden van meeliften tot maximaal één punt aftrek kan leiden (zolang het resulterende cijfer zes of hoger is) en dat het gedupeerde groeps lid door hem gehoord zal worden alvorens die aftrek wordt toegepast. In het uiterste geval, als de betrokkene zelf erkent niet of nauwelijks geparticipeerd te hebben, kan de leraar beslissen hem of haar een aanvullende taak op te leggen.

Overigens is het eigenlijk niet acceptabel dat beslisregels inzake de beoordeling en becijfering van groepsopdrachten door de individuele leraar zouden worden bepaald. Het leerlingenstatuut dient duidelijke richtlijnen te geven hoe leraren in dit mijnenveld moeten opereren. Daarbij rijst tevens de vraag of men bij groepsopdrachten voor grotere leiderloze groepen, zoals de zespersoonsgroep in onze casus, niet beter met een ongecorrigeerd groeps cijfer kan volstaan. In zo'n grote groep kunnen immers nijpende coördinatie- en agenderingsproblemen optreden, zeker als de opdracht op een vrij korte termijn buiten schooltijd verricht moet worden. Als men die problemen wil voorkomen, zal men leerlingen de mogelijkheid moeten bieden de opdracht desgewenst in kleinere groepen of zelfs individueel uit te voeren.

Wes Holleman
weblog onderwijs 14-6-2010
<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ <http://forum.scholieren.com/showthread.php?t=1804258> (31/5/2010).

² Zie ook <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=1435> (8/2/2010) en <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=475> (23/9/2008).